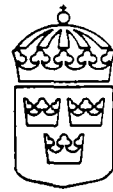


Regeringens proposition

1993/94:107



Sekretess m.m. hos Barnombudsmannen

Prop.
1993/94:107

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 2 december 1993

Bengt Westerberg

Bo Könberg
(Socialdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa ändringar i sekretesslagen (1980:100). Ändringarna innebär att sekretesskydd införs för uppgifter om enskilda som framkommer i Barnombudsmannens verksamhet. Sekretessreglerna motsvarar vad som gäller inom socialtjänsten. Vidare föreslås att det i lagen (1993:335) om Barnombudsman införs en skyldighet för Barnombudsmannen att göra anmälan till socialtjänsten i vissa fall.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Lagtext 3	
	2.1 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100) .	3
	2.2 Förslag till lag om ändring i lagen 1993:335) om Barnombudsman	3
	2.3 Förslag till ändring i socialtjänstlagen (1980:620)	7
3	Ärendet och dess beredning	9
4	Sekretess m.m. hos Barnombudsmannen	10
5	Specialmotivering	17
	5.1 Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)	17
	5.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:335) om Barnombudsman	18
	5.3 Förslaget till ändring i socialtjänstlagen (1980:620) . .	19
	Bilaga 1 Sammanfattning av rapporten	20
	Bilaga 2 Rapportens lagförslag	21
	Bilaga 3 Socialdepartementets alternativa lagförslag	23
	Bilaga 4 Remissammanställning	27
	Bilaga 5 Lagrådsremissens lagförslag	31
	Bilaga 6 Lagrådets yttrande	35

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 2 december 1993

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 1993/94:107

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
2. lag om ändring i lagen (1993:335) om Barnombudsman,
3. lag om ändring i socialtjänstlagen (1980:620).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100)¹

dels att 14 kap. 2 och 3 §§ samt 16 kap. 1 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 7 kap. 34 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

34 § *Sekretess gäller i verksamhet enligt lagen (1993:335) om Barnombudsman för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men.*

Sekretessen hindrar inte att Barnombudsmannen gör anmälan och lämnar uppgift till socialnämnden enligt vad som föreskrivs i lagen om Barnombudsman.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

14 kap.

2 §²

Sekretess hindrar inte att uppgift i annat fall än som avses i 1 § lämnas till myndighet, om uppgiften behövs där för

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

² Senaste lydelse 1993:607.

1. förundersökning, rättegång, ärende om disciplinansvar eller skiljan-
de från anställning eller annat jämförbart rättsligt förfarande vid myn-
digheten mot någon rörande hans deltagande i verksamheten vid den
myndighet där uppgiften förekommer,

2. omprövning av beslut eller åtgärd av den myndighet där uppgiften
förekommer, eller

3. tillsyn över eller revision hos den myndighet där uppgiften före-
kommer.

Sekretess hindrar inte att uppgift lämnas i muntligt eller skriftligt ytt-
rande av sakkunnig till domstol eller myndighet som bedriver förunder-
sökning i brottmål.

Sekretess hindrar inte att uppgift om enskilds adress, telefonnummer
och arbetsplats lämnas till en myndighet, om uppgiften behövs där för
delgivning enligt delgivningslagen (1970:428). Uppgift hos myndighet
som driver televerksamhet om enskilds telefonnummer får dock, om
den enskilde hos myndigheten begärt att abonnemanget skall hållas hem-
ligt och uppgiften omfattas av sekretess enligt 9 kap. 8 § tredje stycket,
lämnas ut endast om den myndighet som begär uppgiften finner att det
kan antas att den som söks för delgivning håller sig undan eller att det
annars finns synnerliga skäl.

Sekretess hindrar inte att uppgift som angår misstanke om brott läm-
nas till åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som
har att ingripa mot brottet, om fängelse är föreskrivet för brottet och
detta kan antas föranleda annan påföljd än böter.

För uppgift som omfattas av
sekretess enligt 7 kap. 1-6 och
33 §§, 8 kap. 8 § första stycket,
9 eller 15 § eller 9 kap. 4 eller
7 §, 8 § första eller andra stycket
eller 9 § andra stycket gäller vad
som föreskrivs i fjärde stycket
endast såvitt angår misstanke om
brott för vilket inte är föreskrivet
lindrigare straff än fängelse i två
år. Dock hindrar sekretess enligt
7 kap. 1, 4 eller 33 § inte att
uppgift som angår misstanke om
brott enligt 3, 4 eller 6 kap.
brottsbalken mot någon som inte
har fyllt arton år lämnas till åkla-
garmyndighet eller polismyndighet

För uppgift som omfattas av
sekretess enligt 7 kap. 1-6, 33
och 34 §§, 8 kap. 8 § första
stycket, 9 eller 15 § eller 9 kap. 4
eller 7 §, 8 § första eller andra
stycket eller 9 § andra stycket
gäller vad som föreskrivs i fjärde
stycket endast såvitt angår miss-
tanke om brott för vilket inte är
föreskrivet lindrigare straff än
fängelse i två år. Dock hindrar
sekretess enligt 7 kap. 1, 4, 33
eller 34 § inte att uppgift som
angår misstanke om brott enligt 3,
4 eller 6 kap. brottsbalken mot
någon som inte har fyllt arton år
lämnas till åklagarmyndighet eller
polismyndighet.

Tredje och fjärde styckena gäller inte uppgift som omfattas av sekretess
enligt 9 kap. 9 § första stycket.

Sekretess enligt 7 kap. 1 § och 4 § första och tredje styckena hindrar
inte att uppgift om enskild, som inte fyllt arton år eller som fortgående
missbrukar alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel, eller när-
stående till denne lämnas från myndighet inom hälso- och sjukvården
och socialtjänsten till annan sådan myndighet, om det behövs för att den
enskilde skall få nödvändig vård, behandling eller annat stöd. Detsam-
ma gäller i fråga om lämnande av uppgift om gravid kvinna eller när

stående till henne, om det behövs för en nödvändig insats till skydd för det väntade barnet.

3 §

Utöver vad som följer av 1 och 2 §§ får sekretessbelagd uppgift lämnas till myndighet, om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen skall skydda.

Första stycket gäller inte i fråga om sekretess enligt 7 kap. 1-6 och 33 §§, 8 kap. 8 § första stycket och 9 och 15 §§ samt 9 kap. 4 och 7 §§, 8 § första och andra styckena och 9 §. Inte heller gäller första stycket, om utlämnandet strider mot lag eller förordning eller, såvitt angår uppgift i personregister enligt datalagen (1973:289), föreskrift som har meddelats med stöd av datalagen.

Första stycket gäller inte i fråga om sekretess enligt 7 kap. 1-6, 33 och 34 §§, 8 kap. 8 § första stycket och 9 och 15 §§ samt 9 kap. 4 och 7 §§, 8 § första och andra styckena och 9 §. Inte heller gäller första stycket, om utlämnandet strider mot lag eller förordning eller, såvitt angår uppgift i personregister enligt datalagen (1973:289), föreskrift som har meddelats med stöd av datalagen.

Lydelse enligt prop. 1993/94:38

16 kap.

1 § Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1-8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

7 kap. 29 §
8 kap. 3 §, 5 § första
stycket 2, 6 § första stycket 2

Föreslagen lydelse

16 kap.

1 § Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1-8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet

enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

7 kap. 29 §
7 kap. 34 §
8 kap. 3 §, 5 § första
stycket 2, 6 § första stycket 2

Denna lag träder i kraft den 1 april 1994.

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1993:335) om Barnombudsman skall införas en ny paragraf, 3 § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 § Barnombudsmannen skall genast till socialnämnden anmäla om ombudsmannen i sin verksamhet får kännedom om att någon som är under 18 år misshandlas i hemmet eller om det i annat fall måste antas att socialnämnden behöver ingripa till en underårigs skydd. Om det finns särskilda skäl får anmälan till socialnämnden göras även i andra fall.

Barnombudsmannen får lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av en underårigs behov av skydd.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1994.

2.3 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (1980:620)

Prop. 1993/94:107

Härigenom föreskrivs att 71 § socialtjänstlagen (1980:620)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

71 §²

Var och en som får kännedom om att en underårig misshandlas i hemmet eller annars behandlas där på ett sådant sätt att det är fara för hans hälsa eller utveckling bör anmäla detta till socialnämnden.

Myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten är skyldiga att genast till socialnämnden anmäla om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till en underårigs skydd. Detta gäller även dem som är anställda hos sådana myndigheter samt läkare, lärare, sjuksköterskor och barnmorskor som inte har sådan anställning.

För dem som är verksamma inom kommunal familjerådgivning gäller anmälningsplikt enligt andra stycket endast om de i sin verksamhet får kännedom om att en underårig misshandlas i hemmet.

Myndigheter, befattningshavare och yrkesutövare som anges i andra stycket är skyldiga att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av en underårigs behov av skydd.

Om anmälan från Barnombudsmannen gäller bestämmelserna i 3 § lagen (1993:335) om Barnombudsman.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1994.

¹ Lagen omtryckt 1988:871.

² Senaste lydelse 1990:53.

3 Ärendet och dess beredning

Prop. 1993/94:107

Den 1 juli i år inrättades myndigheten Barnombudsmannen genom en omorganisation av Barnmiljörådet.

Organisationskommittén för inrättande av en Barnombudsman avlämnade den 23 juni 1993 en delrapport angående sekretess m.m. hos Barnombudsmannen. I delrapporten föreslås en bestämmelse i sekretesslagen (1980:100) enligt vilken sekretess med omvänt skaderekvisitit skall gälla i Barnombudsammans verksamhet för uppgift om enskilda personliga förhållanden, liksom därmed sammanhängande regler om bl.a anmälningsskyldighet. Rapporten har remissbehandlats tillsammans med av Socialdepartementet utarbetade alternativa lösningar till lagreglering.

En sammanfattning av rapporten finns i *bilaga 1*. De lagförslag som lades fram i rapporten finns i *bilaga 2*. Av Socialdepartementet utarbetade alternativa lösningar till lagreglering finns i *bilaga 3*. En förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av remissyttrandena finns i *bilaga 4*.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 18 november 1993 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 5*.

Lagrådets yttrande finns i *bilaga 6*.

Lagrådet har föreslagit att det i upplysande syfte görs ett tillägg i 71 § socialtjänstlagen (1980:620). I övrigt har Lagrådet lämnat förslagen utan erinran.

Regeringen har följt Lagrådets förslag och därutöver gjort en mindre redaktionell ändring i förslaget till ändring i lagen (1993:335) om Barnombudsman.

Regeringens förslag: En ny bestämmelse införs i sekretesslagen (1980:100) om att sekretess skall gälla i Barnombudsmannens verksamhet för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men.

Sekretessen hindrar inte att Barnombudsmannen gör anmälan och lämnar uppgift till socialnämnden i enlighet med föreskrifter i lagen (1993:335) om Barnombudsman.

Barnombudsmannen skall enligt en ny bestämmelse i lagen om Barnombudsman genast till socialnämnden anmäla om han eller hon får kännedom om att en underårig misshandlas i hemmet eller om det i annat fall måste antas att socialnämnden behöver ingripa till en underårigs skydd. Om det finns särskilda skäl skall ombudsmannen ha möjlighet att göra anmälan till socialnämnden även i andra fall. Barnombudsmannen får i övrigt lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av underårigs behov av skydd.

Vad gäller brottsanmälan till polismyndighet, uppgiftslämnande till annan myndighet och begränsningar i meddelarfriheten skall samma regler i sekretesslagen gälla för Barnombudsmannen som för bl.a. socialtjänsten.

Kommitténs förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Kommittén har dock föreslagit att anmälningsskyldigheten till socialnämnden skall regleras i 71 § socialtjänstlagen (1980:620). Vidare har kommittén inte tagit med Barnombudsmannens verksamhet i den särreglering som gäller bl.a. socialtjänsten i fråga om när brottsanmälan kan göras till åklagar- eller polismyndighet.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inget att invända mot kommitténs förslag om sekretess, uppgiftslämnande till annan myndighet och begränsad meddelarfrihet. De har inte heller något att invända mot den av Socialdepartementet alternativa lagregleringen i fråga om möjlighet till brottsanmälan, motsvarande vad som gäller inom t.ex. socialtjänsten.

Vad gäller anmälningsskyldighet till socialnämnden innebär Socialdepartementets alternativa förslag till lagreglering att en något större anmälningsskyldighet än enligt kommitténs förslag (dock inte så vidsträckt som i 71 § socialtjänstlagen) införs i lagen om Barnombudsman i stället för i 71 § socialtjänstlagen som kommittén föreslår. *Justitiekanslern* och *Barnombudsmannen* anser att regleringen bör kunna införas i Barnombudsmannens instruktion. *Kammarrätten i Stockholm* anser att någon anmälningsskyldighet inte alls bör finnas för Barnombudsmannen, medan *Justitieombudsmannen* och *Socialstyrelsen* menar att den bör

vara lika omfattande som i 71 § andra stycket socialtjänstlagen. Socialstyrelsen anser vidare att Barnombudsmannen omfattas av 71 § socialtjänstlagen i dess nuvarande lydelse och att det nuvarande rättsläget bör bestå i avvaktan på Socialtjänstkommitténs översyn av 71 §.

Skälen för regeringens förslag:

Sekretess

Grundläggande bestämmelser om rätten att ta del av allmänna handlingar finns i 2 kap. tryckfrihetsförordningen. Denna rätt får emellertid begränsas bl.a. om det är påkallat med hänsyn till skyddet för enskilda personliga förhållanden. Begränsningarna anges i sekretesslagen.

Bestämmelser om sekretess med hänsyn till skyddet för enskilda personliga förhållanden finns främst i 7 kap. sekretesslagen. Där finns exempel på s.k. rakt skaderekvisit som innebär presumtion för offentlighet och där bedömningen av om sekretess skall gälla görs med utgångspunkt från att ett utlämnande av uppgiften typiskt sett kan vara ägnat att medföra skada. Där finns också exempel på s.k. omvänt skaderekvisit, vilket gäller inom exempelvis socialtjänsten (4 §). Det omvända skaderekvisitet innebär att sekretess gäller om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan skada, dvs. en presumtion för sekretess.

I regeringens proposition (prop. 1992/93:173) vari inrättandet av en Barnombudsman föreslogs, anförde det föredragande statsrådet att det med hänsyn till att ombudsmannen skall verka på ett generellt plan inte förelåg något behov av att omgärda ombudsmannens verksamhet med sekretess. Föredraganden ville dock inte utesluta att det kunde finnas behov av särskilda sekretessregler för handlingar som barn sänder in eller muntligen i förtroende lämnar till ombudsmannen. Föredraganden konstaterade också att det kunde behövas sekretessregler för att göra det möjligt för ombudsmannen att följa upp tillämpningen av en rättsregel rörande barn även i de fall detta bara kan ske genom att ombudsmannen får ta del av sekretessbelagda uppgifter, t.ex. i utredningar inom socialtjänsten. Som ett skäl mot sekretess anfördes att arbetet skulle kunna bedrivas mera öppet utan en sådan reglering.

Såsom kommittén påpekat är utgångspunkten för ombudsmannens arbete med barn- och ungdomsfrågor att det inte skall vara individinriktat utan att bevakningen av dessa frågor skall vara övergripande. Därmed bör ombudsmannens verksamhet kunna bedrivas med stor öppenhet. Regeringen delar också kommitténs mening att detta arbetsätt dock inte kan utesluta att behov finns av att viss del av verksamheten skyddas av sekretess. Man kan t.ex. tänka sig att ett äldre barn, en ungdom eller en förälder någon gång vänder sig till ombudsmannen med uppgifter som för den enskilde är mycket känsliga och därför fordrar att de inte yppas för utomstående, dvs. inte offentliggörs även om någon utomstående skulle kräva det.

Likaså kan ombudsmannen i vissa situationer behöva inhämta viss information från andra myndigheter. Den sekretess som eventuellt råder

för dessa uppgifter gäller visserligen gentemot Barnombudsmannen oavsett om sekretess också gäller inom ombudsmannens verksamhet. Att uppgifter inom Barnombudsmannens verksamhet är sekretessbelagda kan dock få betydelse dels vid bedömningen av risken för skada e.d. när fråga är om en uppgift kan lämnas ut, dels för om en enskild person vill lämna sitt medgivande till att en sekretesskyddad uppgift får lämnas vidare till Barnombudsmannen. Det är därför även av det skälet lämpligt att sekretesskydd finns hos Barnombudsmannen.

Vi anser, liksom kommittén, att sekretessen bör gälla för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till honom lider men. Därigenom tillgodoser man det behov som finns att sekretessbelägga vissa känsliga uppgifter hos Barnombudsmannen. Vidare uppnår man den fördelen att samma typ av sekretess kommer att gälla hos ombudsmannen som hos socialtjänsten.

Eftersom vårdnadshavaren företräder barnet och har ansvaret för barnet, har vårdnadshavaren som regel rätt att ta del av och förfoga över sekretesskyddade uppgifter angående barnet. De förpliktelser som innefattas i vårdnadsskyldigheten enligt 6 kap. 2 och 11 §§ föräldrabalken förutsätter ju att vårdnadshavaren har insyn i barnets angelägenheter. Det är också viktigt för förhållandet mellan föräldrar och barn att viktiga och betydelsefulla uppgifter kan lämnas ut till föräldrarna.

Emellertid tunnans vårdnadsrätten ut då barnet blir äldre. I 6 kap. 11 § föreskrivs att vårdnadshavaren i takt med barnets stigande ålder och utveckling skall ta allt större hänsyn till barnets synpunkter och önskemål. Det innebär att barnet i takt med stigande ålder och utveckling får rätt till visst skydd för sin integritet gentemot sina föräldrar.

Oavsett ett barns ålder kan det i vissa fall antas att den underårige lider betydande men om uppgiften röjs för vårdnadshavarna. I sådana fall medger bestämmelsen i 14 kap. 4 § andra stycket sekretesslagen att sekretesskyddade uppgifter om ett barn får hemlighållas för barnets vårdnadshavare.

Anmälan till socialnämnd m.m.

Enligt 1 kap. 3 § sekretesslagen får sekretessbelagd uppgift hos en myndighet inte röjas för annan myndighet i andra fall än som anges i sekretesslagen eller i lag eller förordning till vilken sekretesslagen hänvisar.

I 14 kap. 1 § föreskrivs att sekretess inte hindrar att uppgift lämnas till annan myndighet om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning.

Enligt 71 § andra stycket socialtjänstlagen är "myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom" skyldiga att genast till socialnämnden anmäla om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till en underårigs skydd. Detta gäller även anställda inom sådana myndigheter samt läkare, lärare, sjuksköterskor och barnmorskor som inte har sådan anställning. Enligt

fjärde stycket föreligger även en skyldighet att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av en underårigs behov av skydd.

Socialstyrelsen menar att 71 § i dess nuvarande lydelse omfattar Barnombudsmannen och att någon, i förhållande till den bestämmelsen, inskränkande reglering inte bör göras.

I förarbetena till 71 § socialtjänstlagen (prop. 1979/80:1 s. 419 och 537) talas om att bestämmelsen motsvarar 93 § andra stycket barnavårdslagen (1960:97). Med myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom avses enligt samma förarbeten främst åklagar- och polismyndigheter, skolmyndigheter, centraler för psykisk barn- och ungdomsvård, barnavårdscentraler samt de särskilda organ som kan finnas inrättade för allmän ungdomsvård. Det framgår inte av denna exemplifiering eller förarbetena i övrigt att man skulle ha avsett någon utvidgning av tillämpningsområdet i förhållande till vad som gällde tidigare enligt barnavårdslagen.

I 93 § andra stycket barnavårdslagen föreskrevs anmälningsskyldighet för "myndigheter vilkas verksamhet berör barnavården..". Denna skrivning tillkom på förslag av Lagrådet (prop. 1960:10 s. 445) som ansåg att t.ex. domstolar inte skulle omfattas av anmälningsskyldighet (i lagrådsremissen omfattade den alla myndigheter). Lagrådet föreslog att uppgiftsskyldigheten begränsas till de inom "förevarande område verkande myndigheterna..". Lagrådet ansåg att man i bestämmelsen, med viss ledning av uttrycksättet i 9 § andra stycket (som föreskrev att barnavårdsnämnden bör samverka med myndigheter, institutioner, föreningar och andra, vilkas verksamhet berör barnavården) därvid kunde nämna "myndigheter vilkas verksamhet berör barnavården..".

Regeringen utformade stadgandet i enlighet med Lagrådets förslag. Föredragande statsrådet anförde (s. 459) att även om en dylik relativt obestämd avgränsning i särskilda fall kan tänkas föranleda tolkningssvårigheter, synes kretsen av anmälningsskyldiga därigenom ha angivits på ett godtagbart sätt. Föredraganden tillade att det i tveksamma fall givetvis inte borde ifrågakomma att ådöma en befattningshavare ansvar för tjänstefel på grund av underlåtelse att anmäla ett missförhållande till barnavårdsnämnden.

Barnombudsmannen har enligt lagen om Barnombudsman till uppgift att bevaka frågor som angår barns och ungdomars rättigheter och intressen. Ombudsmannen skall särskilt uppmärksamma att lagar och andra författningar samt deras tillämpning stämmer överens med Sveriges åtaganden enligt Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.

Ombudsmannens verksamhet enligt nämnda lag berör således inte enskilda barn och ungdomar utan "frågor" som angår barn och ungdomar samt författningar och dess tillämpning på det området. Ombudsmannen skall inte handlägga enskilda ärenden.

Exemplifieringen i prop. 1979/80:1, liksom den tidigare lydelsen av bestämmelsen och dess förarbeten, pekar enligt vår mening på att det är myndigheter som handlägger enskilda ärenden som gäller barn och ungdomar som avses i 71 § andra stycket (t.ex. polismyndigheter)

snarare än myndigheter som (i något avseende) ägnar sig åt "barn- och ungdomsfrågor".

Vi menar därför att 71 § andra stycket socialtjänstlagen inte kan anses omfatta Barnombudsmannen. En särskild reglering behövs därmed om man önskar att det skall införas en anmälningsskyldighet för Barnombudsmannen.

En anmälningsskyldighet skulle visserligen kunna motverka Barnombudsmannens möjligheter att få tillgång till den information som barn och ungdomar önskar lämna till ombudsmannen. Om uppgiften används på ett sätt som barnet inte räknat med finns en risk att en del av förtroendet för Barnombudsmannen går förlorat. En viss anmälningsskyldighet, om än inte lika vidsträckt som i 71 § socialtjänstlagen, bör ändå enligt vår mening föreskrivas. Det kan annars befaras att barn och ungdomar som vänder sig till Barnombudsmannen i stället för till en annan myndighet går miste om de stöd- och hjälpinsatser som de är i oundgängligt behov av. En sådan anmälningsskyldighet införs lämpligast i lagen om Barnombudsman.

Barnombudsmannen bör åläggas att genast till socialnämnden anmäla dels om en underårig misshandlas i hemmet, dels om det i andra fall måste antas att socialnämnden behöver ingripa till en underårigs skydd. Misshandel omfattar även psykisk misshandel. Sålunda är Barnombudsmannen skyldig att göra en anmälan om myndigheten får kännedom om att ett barn t.ex. har utsatts för sexuellt övergrepp även om inte fysiska skador har uppkommit (se prop. 1989/90:28 s. 132).

Den här föreslagna anmälningsskyldigheten skiljer sig från 71 § socialtjänstlagen främst därigenom att det krävs att det av den information som Barnombudsmannen har "måste antas" att socialnämnden behöver ingripa till en underårigs skydd. För att Barnombudsmannen skall vara skyldig att göra anmälan krävs alltså en ganska hög grad av sannolikhet för att det behövs åtgärder från socialnämndens sida. Enligt 71 § socialtjänstlagen ställs inte lika höga krav på att behov av åtgärder skall bedömas föreligga (.kännedom om något som kan innebära att..). Avsikten med socialtjänstlagens bestämmelse är att uppgiften skall utredas och bedömas av socialnämnden. Barnombudsmannen har getts ett större utrymme för egen bedömning.

Barnombudsmannen bör också ha möjlighet att göra anmälan till socialnämnden om i andra fall särskilda skäl talar för det. Det kan gälla t.ex. vissa situationer som avses i 71 § socialtjänstlagen som inte omfattas av Barnombudsmannens anmälningsskyldighet. Någon skyldighet för Barnombudsmannen att göra anmälan föreligger inte i dessa fall.

Även om Barnombudsmannen i ett visst fall inte är anmälningsskyldig till socialnämnden bör ombudsmannen ändå vara oförhindrad att till socialnämnden lämna uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av en underårigs behov av skydd. Någon skyldighet för Barnombudsmannen att i sådana fall lämna uppgifter, motsvarande vad som gäller för myndigheter som omfattas av 71 § socialtjänstlagen, bör dock inte föreskrivas.

Med den ovan föreslagna anmälningsskyldigheten följer dock skyl-

dighet att lämna uppgifter om det förhållande anmälningsskyldigheten omfattar (se Lagrådets yttrande i prop. 1981/82:8 s. 118).

I den föreslagna 7 kap. 34 § sekretesslagen bör vidare föreskrivas att sekretess inte gäller i de fall som anges i lagen (1993:335) om Barnombudsman.

I klagörande syfte bör, i enlighet med vad *Lagrådet* förordat, i 71 § socialtjänstlagen upplysas om Barnombudsmannens anmälningsskyldighet enligt Lagen om Barnombudsman.

Anmälningsskyldigheten bör, med hänsyn till den särskilda karaktär av personligt ombudsmannainstitut som myndigheten utgör, inte gälla anställda hos Barnombudsmannen utan själva myndigheten. I det avseendet skiljer den sig från anmälningsskyldigheten enligt 71 § socialtjänstlagen. En anställd hos Barnombudsmannen som får en uppgift som kan föranleda en anmälan till socialnämnden bör rapportera det till ombudsmannen som får ta ställning till saken för myndighetens räkning.

Av den föreslagna lydelsen av 14 kap. 2 § femte stycket sekretesslagen följer att Barnombudsmannen också i vissa fall kan göra polisanmälan (se nedan). Någon plikt att göra en sådan anmälan bör dock inte föreskrivas. Någon sådan plikt finns inte heller för socialnämnden.

Utformningen av anmälningsskyldigheten kan behöva prövas på nytt när verksamheten varit i gång en tid. Vi avser därför att ge Barnombudsmannen i uppdrag att inom två år utvärdera den praktiska tillämpningen av anmälningsskyldigheten i en rapport till regeringen.

Brottsanmälan

Enligt 14 kap. 2 § fjärde stycket hindrar sekretess inte att uppgift som angår misstanke om brott lämnas till åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet, om fängelse är föreskrivet för brottet och detta kan antas föranleda annan påföljd än böter.

I femte stycket föreskrivs att fjärde stycket gäller för uppgifter som omfattas av sekretess inom bl.a. socialtjänsten endast såvitt angår misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Dock hindrar sekretess inom socialtjänsten inte att uppgift som angår misstanke om brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken mot någon som inte har fyllt arton år lämnas till åklagarmyndighet eller polismyndighet. Det senare gäller alltså brott mot liv och hälsa, brott mot frihet och frid samt sexualbrott.

Med det sätt på vilket sekretessen utformats enligt vårt förslag kommer begränsningsregeln i 14 kap. 2 § femte stycket att äga tillämpning även för Barnombudsmannen. Misstankar som rör brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken och som riktar sig mot barn och ungdomar som inte fyllt arton år får således alltid lämnas till polismyndighet. När det gäller misstankar om andra brott krävs att straffminimum för brottet uppgår till minst två års fängelse.

I 14 kap. 3 § finns den s.k. generalklausulen som innebär att en sekretessbelagd uppgift får lämnas till en myndighet om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen skall skydda. Generalklausulen gäller dock inte inom bl.a. socialtjänsten.

För att inte riskera att en del av förtroendet för Barnombudsmannen går förlorat får det anses motiverat att undanta Barnombudsmannens verksamhet från generalklausulens tillämpningsområde. Behovet av att lämna sekretessbelagda uppgifter till andra myndigheter får anses tillgodosett genom bestämmelsen om anmälan till socialnämnden och möjligheten att i vissa fall anmäla misstankar om brott.

Begränsad meddelarfrihet

Som huvudregel gäller principen om meddelarfrihet i svensk rätt, vilket innebär att det i viss utsträckning är möjligt att straffritt lämna normalt sekretessbelagda uppgifter för publicering i tryckt skrift eller i radio eller TV. Meddelarfriheten ingår sedan länge som ett led i den reglering som avser att förverkliga offentlighetsprincipen. 16 kap. sekretesslagen innehåller dock vissa undantag från huvudregeln om meddelarfrihet. Inom t.ex. socialtjänsten råder endast i undantagsfall meddelarfrihet. Även för uppgifter om barn och ungdomars personliga förhållanden inom Barnombudsmannens verksamhet bör meddelarfriheten begränsas.

Vittnesplikt och frågeförbud

Frågan om vittnesplikt och frågeförbud enligt rättegångsbalkens bestämmelser för Barnombudsmannens del har inte kunnat behandlas av organisationskommittén. Dessa regler torde dock knappast skapa större problem för Barnombudsmannens verksamhet. Socialtjänstkommittén arbetar dessutom med närliggande frågor rörande socialtjänsten. Vi anser att i vart fall resultatet av detta arbete bör avvaktas innan det finns anledning att ta upp saken för Barnombudsmannens del.

5.1 Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

7 kap.

34 §

Det kan inte undvikas att Barnombudsmannen i sina kontakter med barn, ungdomar och föräldrar ibland får tillgång till känsliga individuuppgifter, även om avsikten inte är att Barnombudsmannen skall handlägga enskilda ärenden.

Första stycket i förslaget till denna nya paragraf föreskriver därför att sekretess gäller i Barnombudsmannens verksamhet för uppgifter om enskildas personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men. Det är alltså fråga om samma omvända skaderekvisit som gäller i t.ex. socialtjänsten. Det innebär presumtion för sekretess. Det innebär också i praktiken att Barnombudsmannen många gånger inte kan lämna ut en uppgift som omfattas av denna sekretessregel utan att ha kännedom om mottagarens identitet och om dennes avsikter med uppgiften. Under begreppet personliga förhållanden faller också uppgifter om en fysisk persons ekonomi.

Sekretessen enligt denna bestämmelse gäller i den verksamhet som Barnombudsmannen bedriver enligt lagen (1993:335) om Barnombudsman. Personaladministrativa ärenden och liknande faller utanför den sekretess som regleras här. Sekretessen för sådana uppgifter och andra uppgifter som inte hör till Barnombudsmannens verksamhet enligt nyssnämnda lag följer samma regler som gäller för myndigheter i allmänhet. Ett exempel på sådana regler finns i 7 kap. 11 § sekretesslagen (angående myndigheternas personaladministrativa verksamhet).

Enligt *andra stycket* hindrar sekretessen inte att Barnombudsmannen gör anmälan och lämnar uppgift till socialnämnden enligt vad som föreskrivs i lagen om Barnombudsman. I allmänmotiveringen, avsnitt 4, har utvecklats varför anmälningsskyldigheten i 71 § socialtjänstlagen inte kan anses omfatta Barnombudsmannen.

Av 14 kap. 2 § femte stycket följer att sekretessen inte heller hindrar att Barnombudsmannen gör polisanmälan i vissa fall.

14 kap.

2 §

I paragrafens fjärde stycke föreskrivs att sekretess inte hindrar att uppgift som angår misstanke om brott lämnas till åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet, om fängelse är föreskrivet för brottet och detta kan antas föranleda annan påföljd än böter.

I *femte stycket* föreskrivs vissa undantag från bestämmelsen i fjärde

stycket. Till undantagen skall även uppgifter som omfattas av sekretess enligt 7 kap. 34 § hänföras. Det innebär att fjärde stycket gäller för sekretessbelagda uppgifter i Barnombudsmannens verksamhet, liksom i bl.a. socialtjänsten, endast om det är fråga om ett brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Om det är fråga om brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken mot någon som inte har fyllt arton år hindrar sekretess enligt 7 kap. 34 § dock inte att uppgift lämnas till åklagarmyndighet eller polismyndighet (jfr allmänmotiveringen).

3 §

I *andra stycket* har 7 kap. 34 § lagts till. Det innebär att sekretessbelagda uppgifter hos Barnombudsmannen inte omfattas av bestämmelsen i första stycket om att sekretessbelagda uppgifter får lämnas ut till andra myndigheter om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen skall skydda. Det samma gäller bl.a. inom socialtjänsten.

16 kap.

1 §

I *tredje punkten* har 7 kap. 34 §§ lagts till den uppräkningslista av sekretessbelagda uppgifter som det råder begränsad meddelarfrihet för. Begränsad meddelarfrihet enligt särskilda i paragrafen angivna bestämmelser i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen gäller således för uppgifter som någon lämnar till ombudsmannen och som omfattas av sekretess enligt 7 kap. 34 §. Sådana uppgifter kan därmed inte utan påföljd lämnas ut med stöd av principen om meddelarfrihet.

5.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:335) om Barnombudsman

3 §

Denna nya bestämmelse talar om vilken anmälningsplikt och anmälningsmöjlighet som Barnombudsmannen har i fråga om det som han eller hon får kännedom om i sin verksamhet. Barnombudsmannen skall genast till socialnämnden anmäla dels om en underårig misshandlas i hemmet och dels om det i andra fall måste antas att socialnämnden behöver ingripa till en underårigs skydd. Barnombudsmannen har också möjlighet att göra anmälan till socialnämnden om andra särskilda skäl talar för en sådan anmälan. Det kan gälla t.ex. vissa situationer som avses i 71 § socialtjänstlagen (1980:620) men som inte omfattas av Barnombudsmannens anmälningskyldighet. Av den föreslagna 34 § i 7 kap. sekretesslagen (1980:100) framgår att sekretess inte gäller i dessa fall.

Bestämmelsen gäller inte anställda hos Barnombudsmannen utan myndigheten.

Bestämmelsen i andra stycket, jfr med den föreslagna 34 § i sekre-

tesslagen, har betydelse i fall Barnombudsmannen inte är anmälnings-skyldig till socialnämnden, på grund av att Barnombudsmannen inte sitter inne med tillräcklig sakinformation eller eljest. Barnombudsman-nen är enligt andra stycket oförhindrad att till socialnämnden lämna uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av en underårigs behov av skydd. Någon skyldighet för Barnombudsmannen att i sådana fall lämna uppgifter har dock inte föreskrivits.

Med den föreskrivna anmälningsplikten i första stycket följer dock skyldighet att lämna uppgifter om det förhållande anmälningsplikten omfattar (se Lagrådets yttrande i prop.1981/82:8 s. 118).

5.3 Förslaget till lag om ändring i socialtjänstlagen (1980:620)

71 §

Denna paragraf gäller inte Barnombudsmannens verksamhet, se avsnitt 4. På *Lagrådets* inrådan har, för att undanröja all tvekan därom, som upplysning lagts till att om anmälan från Barnombudsmannen gäller bestämmelserna i 3 § lagen (1993:335) om Barnombudsman.

Organisationskommitténs sammanfattning av delrapporten angående sekretess m.m. hos Barnombudsmannen

Prop. 1993/94:107
Bilaga 1

I denna delrapport föreslår Organisationskommittén (S 1993:B) för inrättande av en Barnombudsman en bestämmelse i sekretesslagen (1980:100) enligt vilken sekretess skall gälla i Barnombudsmannens verksamhet för uppgift om enskilda personliga förhållanden. Meningen är att känsliga personliga uppgifter rörande barn eller andra enskilda som Barnombudsmannen får del av i sina kontakter rörande barn och ungdomar skall skyddas. Vi föreslår ett omvänt skaderekvisit, som t.ex. finns inom socialtjänsten. I de undantagsfall där det kan bli aktuellt att överföra uppgifter från exempelvis socialtjänsten och andra myndighetsområden där sekretess med omvänt skaderekvisit förekommer, kommer alltså samma sekretessgrad att gälla för uppgifterna.

Vi föreslår också, mot bakgrund av vad som gäller inom socialtjänsten, att den s.k. generalklausulen i 14 kap. 3 § sekretesslagen inte skall gälla hos Barnombudsmannen. Av samma skäl föreslås även att Barnombudsmannen undantas från huvudregeln i 16 kap. sekretesslagen om meddelarfrihet.

Vi föreslår vidare en skyldighet för Barnombudsmannen att göra anmälan till socialnämnden enligt 71 § socialtjänstlagen (1980:620) i sådana fall där myndigheten i sin verksamhet får kännedom om att en underårig misshandlas i hemmet eller om Barnombudsmannen finner att särskilda skäl talar för att en anmälan görs till socialnämnden. Vi föreslår även att regeringen ger Barnombudsmannen i uppdrag att inom två år utvärdera den praktiska tillämpningen av anmälningsskyldighet i en rapport till regeringen.

Vi föreslår slutligen att frågan om vittnesplikt och frågeförbud enligt rättegångsbalkens bestämmelser för Barnombudsmannens del övervägs inom ramen för Socialtjänstkommitténs arbete.

1 Förslag till

Lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100).
dels att 14 kap. 3 § och 16 kap. 1 § 3. skall ha följande lydelse,
dels att i lagen införs en ny paragraf, 7 kap. 34 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

34 § Sekretess gäller i Barnombudsmannens verksamhet enligt lagen (1993:335) om Barnombudsman för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men.

Utan hinder av sekretessen får Barnombudsmannen göra anmälan till socialnämnden enligt vad som föreskrivs i 71 § fjärde stycket socialtjänstlagen (1980:620).

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år

14 kap.

3 §

Utöver vad som följer av 1 och 2 §§ får sekretessbelagd uppgift lämnas till myndighet, om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har förträdre framför det intresse som sekretessen skall skydda.

Första stycket gäller inte i fråga om sekretess enligt 7 kap. 1-6 och 33 §§, 8 kap. 8 § första stycket och 9 och 15 §§ samt 9 kap. 4 och 7 §§, 8 § första och andra styckena och 9 §. Inte heller gäller första stycket, om utlämnandet strider mot lag eller förordning eller, så vitt angår uppgift i personregister enligt datalagen (1973:289), föreskrift som har meddelats med stöd av datalagen.

Första stycket gäller inte i fråga om sekretess enligt 7 kap. 1-6, 33 och 34 §§, 8 kap. 8 § första stycket och 9 och 15 §§ samt 9 kap. 4 och 7 §§, 8 § första och andra styckena och 9 §. Inte heller gäller första stycket, om utlämnandet strider mot lag eller förordning eller, så vitt angår uppgift i personregister enligt datalagen (1973:289), föreskrift som har meddelats med stöd av datalagen.

16 kap.

1 § Att frihet enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1-8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

7 kap. 21 § såvitt avser uppgift vars röjande kan antas medföra fara för att någon utsätts för våld eller annat allvarligt men

7 kap. 29 §

Föreslagen lydelse

16 kap.

1 § Att frihet enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1-8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

7 kap. 21 § såvitt avser uppgift vars röjande kan antas medföra fara för att någon utsätts för våld eller annat allvarligt men

7 kap. 29 §

7 kap. 34 §

Denna lag träder i kraft den 1 november 1993

2 Förslag till Lag om ändring i socialtjänstlagen (1980:620)

Prop. 1993/94:107
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 71 § socialtjänstlagen (1980:620) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

71 §

Var och en som får kännedom om att en underårig misshandlas i hemmet eller annars behandlas där på ett sådant sätt att det är fara för hans hälsa eller utveckling bör anmäla detta till socialnämnden.

Myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten är skyldiga att genast till socialnämnden anmäla om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till en underårigs skydd. Detta gäller även dem som är anställda hos sådana myndigheter samt läkare, lärare, sjuksköterskor och barnmorskor som inte har sådan anställning.

För dem som är verksamma inom kommunal familjerådgivning gäller anmälningsplikt enligt andra stycket endast om de i sin verksamhet får kännedom om att en underårig misshandlas i hemmet.

För Barnombudsmannen gäller anmälningsplikt enligt andra stycket endast om myndigheten i sin verksamhet får kännedom om att en underårig misshandlas i hemmet eller om myndigheten finner att särskilda skäl talar för att en anmälan görs till socialnämnden.

Myndigheter och befattningshavare som anges i andra stycket är skyldiga att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av en underårigs behov av skydd.

Denna lag träder i kraft den 1 november 1993.

Alternativa lösningar till lagreglering som utarbetats i socialdepartementet

Prop. 1993/94:107

Bilaga 3

1 Förslag till

Lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100) dels att 14 kap. 2 och 3 §§ samt 16 kap. 1 § 3. skall ha följande lydelse,

dels att i lagen införs en ny paragraf, 7 kap. 34 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

34 § Sekretess gäller i Barnombudsmannens verksamhet enligt lagen (1993:335) om Barnombudsman för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men.

Utän hinder av sekretessen får Barnombudsmannen göra anmälan och lämna uppgift till socialnämnden enligt vad som föreskrivs i 3 § lagen (1993:335) om Barnombudsman.

I frågan om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

14 kap.

2 §

Sekretess hindrar inte att uppgift i annat fall än som avses i 1 § lämnas till myndighet, om uppgiften behövs där för

1. förundersökning, rättegång, ärende om disciplinansvar eller skiljan-
de från anställning eller annat jämförbart rättsligt förfarande vid myn-
digheten mot någon rörande hans deltagande i verksamheten vid en
myndighet där uppgiften förekommer,

2. omprövning av beslut eller åtgärd av den myndighet där uppgiften
förekommer, eller

3. tillsyn över eller revision hos den myndighet där uppgiften före-
kommer.

Sekretess hindrar inte att uppgift lämnas i muntligt eller skriftligt
yttrande av sakkunnig till domstol eller myndighet som bedriver för-
undersökning i brottmål.

Sekretess hindrar inte att uppgift om enskilds adress, telefonnummer
och arbetsplats lämnas till en myndighet, om uppgiften behövs där för
delgivning enligt delgivningslagen (1970:428). Uppgift hos televerket
om enskilds telefonnummer får dock, om den enskilde hos televerket
begärt att abonnemanget skall hållas hemligt och uppgiften omfattas av
sekretess enligt 9 kap. 8 § tredje stycket, lämnas ut endast om den
myndighet som begär uppgiften finner att det kan antas att den som söks
för delgivning håller sig undan eller att det annars finns synnerliga skäl.

Sekretess hindrar inte att uppgift som angår misstanke om brott lämnas till åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet, om fängelse är föreskrivet för brottet och detta kan antas föranleda annan påföljd än böter.

För uppgift som omfattas av sekretess enligt 7 kap. 1-6 och 33 §§, 8 kap. 8 § första stycket, 9 eller 15 § eller 9 kap. 4 eller 7 §, 8 § första eller andra stycket eller 9 § andra stycket gäller vad som föreskrivs i fjärde stycket endast såvitt angår misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Dock hindrar sekretess enligt 7 kap. 1, 4 eller 33 §§ inte att uppgift som angår misstanke om brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken mot någon som inte har fyllt arton år lämnas till åklagarmyndighet eller polismyndighet.

För uppgift som omfattas av sekretess enligt 7 kap. 1-6, 33 och 34 §§, 8 kap. 8 § första stycket, 9 eller 15 § eller 9 kap. 4 eller 7 §, 8 § första eller andra stycket eller 9 § andra stycket gäller vad som föreskrivs i fjärde stycket endast såvitt angår misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Dock hindrar sekretess enligt 7 kap. 1, 4, 33 eller 34 §§ inte att uppgift som angår misstanke om brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken mot någon som inte har fyllt arton år lämnas till åklagarmyndighet eller polismyndighet.

Tredje och fjärde styckena gäller inte uppgift som omfattas av sekretess enligt 9 kap. 9 § första stycket.

Sekretess enligt 7 kap. 1 § och 4 § första och tredje styckena hindrar inte att uppgift om enskild, som inte har fyllt arton år eller som fortgående missbrukar alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel, eller närstående till denne lämnas från myndighet inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten till annan sådan myndighet, om det behövs för att den enskilde skall få nödvändig vård, behandling eller annat stöd. Detsamma gäller i fråga om lämnande av uppgift om gravid kvinna eller närstående till henne, om det behövs för en nödvändig insats till skydd för det väntade barnet.

3 §

Samma som i kommitténs förslag.

16 kap.

1 §

Samma som i kommitténs förslag.

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1993:335) om Barnombudsman skall införas en ny paragraf av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 § Barnombudsmannen skall genast till socialnämnden anmäla om han eller hon i sin verksamhet får kännedom om att en underårig misshandlas i hemmet eller om det i annat fall måste antas att socialnämnden behöver ingripa till en underårigs skydd. Om det finns särskilda skäl får anmälan till socialnämnden göras även i andra fall.

Barnombudsmannen får lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av en underårigs behov av skydd.

Sammanställning av remissyttranden över Organisationskommitténs förslag och departementspromemorians förslag

Prop. 1993/94:107
Bilaga 4

Remissinstanserna

Justitieombudsmannen, Justitiekanslern, Kammarrätten i Stockholm, Socialstyrelsen, Barnombudsmannen och Socialtjänstkommittén.

Remitterade förslag

Sekretess m.m.

Kommittén föreslår att en sekretessbstämmelse införs i sekretesslagen (1980:100) av samma slag som gäller inom t.ex. socialtjänsten, och att samma regler även skall gälla beträffande uppgiftslämnande till annan myndighet (14 kap. 3 § sekretesslagen) och begränsad meddelarfrihet (16 kap. 1 § sekretesslagen). *Socialdepartementets* alternativa lagreglering tillägger i fråga om regleringen i sekretesslagen i princip bara att samma regel i fråga om möjlighet att göra brottsanmälan bör gälla som för socialtjänsten (14 kap. 2 § sekretesslagen).

Anmälningskyldighet till socialnämnd

Kommittén föreslår ett tillägg i 71 § socialtjänstlagen enligt vilket anmälningsplikt för Barnombudsmannen enligt andra stycket endast gäller om myndigheten i sin verksamhet får kännedom om att en underårig misshandlas i hemmet eller om myndigheten finner att särskilda skäl talar för att en anmälan görs till socialnämnden. *Socialdepartementets* alternativa lagreglering innebär att anmälningsplikt införs i lagen om Barnombudsman och omfattar förutom misshandelsfallen andra fall där det måste antas att socialnämnden behöver ingripa till en underårigs skydd. Därutöver får Barnombudsmannen göra anmälan till socialnämnden även i andra fall om det finns särskilda skäl. Barnombudsmannen får också lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av en underårigs behov av skydd.

Remissinstansernas svar

Sekretess m.m.

Justitieombudsmannen anser att en sekretessbestämmelse bör kunna utformas i enlighet med Organisationskommitténs förslag. Med det sätt på vilket sekretessregeln utformats enligt förslaget bör begränsningsregeln i 14 kap. 2 § femte stycket sekretesslagen äga tillämpning. *Justitieombudsmannen* ansluter sig i övrigt till kommitténs förslag i dessa delar.

Justitiekanslern anser att den förslagna föreskriften om sekretess hos Barnombudsmannen är godtagbart och att det också får godtas att med-

delarfriheten begränsas i enlighet med förslaget.

De förslag till ändringar i 7 kap. 34 § och 14 kap. 2 § sekretesslagen som lagts fram i departementent promemoria bör tas till utgångspunkt för den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet.

Kammarrätten i Stockholm har inga synpunkter på de föreslagna ändringarna i sekretesslagen.

Socialstyrelsen har inget att erinra mot förslaget om sekretess med omvänt skaderekvisit. Den föreslagna ändringen i sekretesslagen tillstyrkes.

Barnombudsmannen stöder förslaget om en ny 34 § i 7 kap. sekretesslagen. Barnombudsamannen delar vidare departementets övervägningar och förslag vad gäller polisanmälan och möjligheter att lämna uppgifter till socialnämnden även i de fall Barnombudsmannen inte är anmälningsskyldig.

Socialtjänstkommittén har inget att invända mot socialdepartementets förslag.

Anmälningsskyldighet till socialnämnd

Justitieombudsmannen anser att anmälningsskyldigheten enligt 71 § socialtjänstlagen bör gälla fullt ut även för Barnombudsmannen. Anställda hos Barnombudsmannen bör dock inte omfattas av anmälningsskyldigheten; det skall enligt Justitieombudsmannen räcka med en underrättelse till ombudsmannen.

Justitieombudsmannen anför att Barnombudsmannen i sin verksamhet i många fall kommer att få kännedom om förhållanden som ger anledning till antagande att socialnämnden behöver ingripa till skydd för ett barn. Barnombudsmannens möjligheter att genom en vidare utredning nå ett bättre bedömningsunderlag i frågan om behovet av insatser från socialtjänstens sida är begränsade. Binges anmälningsskyldigheten till att avse enbart situationer i vilka det föreligger kännedom om eller med andra ord full vetskap om att en underårig misshandlas i hemmet, kan befaras att en hänvändelse till ombudsmannen i stället för till en annan myndighet leder till att barn och unga undandras de stöd- och hjälpinsatser som de är i oundgängligt behov av. Att Barnombudsmannen enligt förslaget även skall kunna göra anmälan om "särskilda skäl" talar för det förändrar inte den bedömningen. Det finns en uppenbar risk att ombudsmannens verksamhet förlorar i betydelse om det blir känt att ombudsmannen regelmässigt underlåter att till socialnämnden vidarebefordra sådana uppgifter som tyder på att ett barn far illa i hemmet.

Justitiekanslern anser att föreskriften om skyldighet för Barnombudsmannen att i vissa fall göra anmälan till socialnämnden bör placeras i en författning som riktar sig till Barnombudsmannen. Det kan dock sättas i fråga huruvida det är nödvändigt att meddela föreskriften genom lag. Eftersom Barnombudsmannen är en statlig myndighet, synes åliggandet kunna föreskrivas i myndighetens instruktion, dvs. i förordningens form.

Kammarrätten i Stockholm avstyrker förslagen om Barnombudsman-

nens anmälningsskyldighet. Kammarrätten anför att det finns starka skäl som talar emot Barnombudsmannens anmälningsskyldighet. Det är socialnämndens uppgift att på det individuella planet verka för att barn och ungdom växer upp under trygga och goda förhållanden. Avsikten är inte att Barnombudsmannen skall handlägga enskilda ärenden. Att allmänheten inte vänder sig till socialnämnden kan ha sina skäl. De vill t.ex. inte få en definitiv inblandning i sina hemförhållanden. När allmänheten får klart för sig att Barnombudsmannen kommer att fungera som uppgiftslämnare till socialnämnden kan förtroendet för honom komma att minska.

En lösning på problemet kunde vara att Barnombudsmannen får göra anmälan till socialnämnden endast om barnet/föräldern samtycker till det eller kanske hellre att Barnombudsmannen inskränker sig till att lämna barnet/föräldern upplysning om vart det skall vända sig.

Socialstyrelsen anser att Barnombudsmannen i dag omfattas av anmälningsskyldigheten enligt 71 § socialtjänstlagen. Enligt socialstyrelsens uppfattning behöver en myndighet inte handlägga enskilda ärenden för att omfattas av den paragrafen. I avvaktan på Socialtjänstkommitténs översyn av 71 § anser Socialstyrelsen att nuvarande rättsläge bör bestå.

För det fall en lagändring ändå kommer att genomföras anser Socialstyrelsen att Socialdepartementets förslag till lagtext är att föredra framför organisationskommitténs. Socialstyrelsen avstyrker däremot att bestämmelsen förs in i lagen om Barnombudsman och förordar i stället att Barnombudsmannens anmälningsskyldighet införs i 71 § socialtjänstlagen. Som själ för den ståndpunkten anfördes att all anmälningsskyldighet till socialtjänsten när det gäller barn är samlad i 71 § socialtjänstlagen. Vidare så har redan den i dag gällande 71 § ingen enhetlig utformning. Dessutom anser Socialstyrelsen att det inte bara är myndigheter som handlägger enskilda ärenden som omfattas av bestämmelsen och att Socialstyrelsens egen verksamhet är ett exempel på att så inte är fallet. Barnombudsmannens verksamhet skiljer sig enligt Socialstyrelsen inte i något väsentligt avseende från övriga verksamheter vilka omfattas av 71 § socialtjänstlagen. Förs anmälningsskyldigheten för Barnombudsmannen ändå in i lagen om Barnombudsman är det nödvändigt att i 71 § ange att Barnombudsmannen är undantagen från den där stadgade anmälnings- och uppgiftsskyldigheten.

Barnombudsmannen delar departementets uppfattning att Barnombudsmannens anmälningsplikt passar mindre bra att ta in i 71 § socialtjänstlagen då dess verksamhet skiljer sig på väsentliga punkter från de myndigheter som avses i denna bestämmelse. Barnombudsmannen anser dock att departementets förslag om att ta in anmälningsplikten i en ny 3 § i lagen om Barnombudsman inte heller är en bra lösning. Lagen om Barnombudsman beskriver myndighetens huvudsakliga uppgifter och en regel om anmälningsplikt kan därför ge fel signaler om inriktningen på Barnombudsmannens arbete.

Barnombudsmannen föreslår att anmälningsplikten i stället förs in i förordningen med instruktion för Barnombudsmannen. Enligt Barnombudsmannens förslag till bestämmelse gäller anmälningsplikt om Bar-

nombudsmannen får kännedom om att en underårig misshandlas i hemmet eller om myndigheten finner att andra särskilda skäl talar för att en anmälan görs till socialnämnden. Barnombudsmannen får också lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av en underårigs behov av skydd.

Om denna lösning inte skulle vara möjlig ur lagteknisk synpunkt så förordar Barnombudsmannen lösningen att lägga anmälningsplikten i lag om Barnombudsman.

Socialtjänstkommittén har inget att invända mot socialdepartementets förslag.

1 Förslag till

Lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100)¹ dels att 14 kap. 2 och 3 §§ samt 16 kap. 1 § 3. skall ha följande lydelse, dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 7 kap. 34 §, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

7 kap.

34 § Sekretess gäller i verksamhet enligt lagen (1993:335) om Barnombudsman för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men.

Sekretessen hindrar inte att Barnombudsmannen gör anmälan och lämnar uppgift till socialnämnden enligt vad som föreskrivs i lagen (1993:335) om Barnombudsman.

För en uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

14 kap.

2 §²

Sekretess hindrar inte att uppgift i annat fall än som avses i 1 § lämnas till myndighet, om uppgiften behövs där för

1. förundersökning, rättegång, ärende om disciplinansvar eller skiljande från anställning eller annat jämförbart rättsligt förfarande vid myndigheten mot någon rörande hans deltagande i verksamheten vid den myndighet där uppgiften förekommer,

2. omprövning av beslut eller åtgärd av den myndighet där uppgiften förekommer, eller

3. tillsyn över eller revision hos den myndighet där uppgiften förekommer.

Sekretess hindrar inte att uppgift lämnas i muntligt eller skriftligt yttrande av sakkunnig till domstol eller myndighet som bedriver förundersökning i brottmål.

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

² Senaste lydelse 1993:607.

Sekretess hindrar inte att uppgift om enskilds adress, telefonnummer och arbetsplats lämnas till en myndighet, om uppgiften behövs där för delgivning enligt delgivningslagen (1970:428). Uppgift hos myndighet som driver televerksamhet om enskilds telefonnummer får dock, om den enskilde hos myndigheten begärt att abonnemanget skall hållas hemligt och uppgiften omfattas av sekretess enligt 9 kap. 8 § tredje stycket, lämnas ut endast om den myndighet som begär uppgiften finner att det kan antas att den som söks för delgivning håller sig undan eller att det annars finns synnerliga skäl.

Sekretess hindrar inte att uppgift som angår misstanke om brott lämnas till åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet, om fängelse är föreskrivet för brottet och detta kan antas föranleda annan påföljd än böter.

För uppgift som omfattas av sekretess enligt 7 kap. 1-6 och 33 §§, 8 kap. 8 § första stycket, 9 eller 15 § eller 9 kap. 4 eller 7 §, 8 § första eller andra stycket eller 9 § andra stycket gäller vad som föreskrivs i fjärde stycket endast såvitt angår misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Dock hindrar sekretess enligt 7 kap. 1, 4 eller 33 § inte att uppgift som angår misstanke om brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken mot någon som inte har fyllt arton år lämnas till åklagarmyndighet eller polismyndighet.

För uppgift som omfattas av sekretess enligt 7 kap. 1-6, 33 och 34 §§, 8 kap. 8 § första stycket, 9 eller 15 § eller 9 kap. 4 eller 7 §, 8 § första eller andra stycket eller 9 § andra stycket gäller vad som föreskrivs i fjärde stycket endast såvitt angår misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Dock hindrar sekretess enligt 7 kap. 1, 4, 33 eller 34 § inte att uppgift som angår misstanke om brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken mot någon som inte har fyllt arton år lämnas till åklagarmyndighet eller polismyndighet.

Tredje och fjärde styckena gäller inte uppgift som omfattas av sekretess enligt 9 kap. 9 § första stycket.

Sekretess enligt 7 kap. 1 § och 4 § första och tredje styckena hindrar inte att uppgift om enskild, som inte har fyllt arton år eller som fortgående missbrukar alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel, eller närstående till denne lämnas från myndighet inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten till annan sådan myndighet, om det behövs för att den enskilde skall få nödvändig vård, behandling eller annat stöd. Detsamma gäller i fråga om lämnande av uppgift om gravid kvinna eller närstående till henne, om det behövs för en nödvändig insats till skydd för det väntade barnet.

3 §

Utöver vad som följer av 1 och 2 §§ får sekretessbelagd uppgift lämnas till myndighet, om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen skall skydda.

Första stycket gäller inte i fråga om sekretess enligt 7 kap. 1-6 och 33 §§, 8 kap. 8 § första stycket och 9 och 15 §§ samt 9 kap. 4 och 7 §§, 8 § första och andra

Första stycket gäller inte i fråga om sekretess enligt 7 kap. 1-6, 33 och 34 §§, 8 kap. 8 § första stycket och 9 och 15 §§ samt 9 kap. 4 och 7 §§, 8 § första och

styckena och 9 §. Inte heller gäller första stycket, om utlämnandet strider mot lag eller förordning eller, såvitt angår uppgifter i personregister enligt datalagen (1973:289), föreskrift som har meddelats med stöd av datalagen.

andra styckena och 9 §. Inte heller gäller första stycket, om utlämnandet strider mot lag eller förordning eller, såvitt angår uppgifter i personregister enligt datalagen (1973:289), föreskrift som har meddelats med stöd av datalagen.

Nuvarande lydelse

16 kap.

1 §¹ Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1-8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

7 kap. 29 §

8 kap. 3 §, 5 § första stycket 2, 6 § första stycket 2

Föreslagen lydelse

16 kap.

1 § Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1-8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

7 kap. 29 §

7 kap. 34 §

8 kap. 3 §, 5 § första stycket 2, 6 § första stycket 2

Denna lag träder i kraft den 1 april 1994.

³ Senaste lydelse 1992:1775.

2 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1993:335) om Barnombudsman

Prop. 1993/94:107
Bilaga 5

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1993:335) om Barnombudsman skall införas en ny paragraf av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 § Barnombudsmannen skall genast till socialnämnden anmäla om han eller hon i sin verksamhet får kännedom om att någon som är under 18 år misshandlas i hemmet eller om det i annat fall måste antas att socialnämnden behöver ingripa till en underårigs skydd. Om det finns särskilda skäl får anmälan till socialnämnden göras även i andra fall.

Barnombudsmannen får lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av en underårigs behov av skydd.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1994.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1993-11-25

Närvarande: f.d. regeringsrådet Bengt Hamdahl, justitierådet Bo Svensson, regeringsrådet Arne Bækkevold.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 18 november 1993 (socialdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100), m.m.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kammarrättsassessorn Eva Hammar.

Förslagen föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

I den allmänna motiveringen till förslagen redogörs för de överväganden som lett fram till bedömningen att reglerna i 71 § socialtjänstlagen (1980:620) om anmälningsskyldighet till socialnämnden för myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom inte gäller Barnombudsmannen. Eftersom en annan uppfattning har uttryckts under beredningen av lagstiftningsärendet och formuleringen i 71 § socialtjänstlagen kan föranleda tvekan hos den som inte är närmare informerad om innebörden, föreslår Lagrådet att till nämnda paragraf fogas ett femte stycke av följande lydelse: "Om anmälan från Barnombudsmannen gäller bestämmelserna i 3 § lagen (1993:335) om Barnombudsman."

I övrigt lämnas förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 2 december 1993

Närvarande: statsrådet B. Westerberg, ordförande, och statsråden Friggebo, Johansson, Laurén, Hörnlund, Olsson, Svensson, af Ugglas, Dinkelspiel, Thurdin, Hellsvik, Wibble, Björck, Davidson, Könberg, Odell, Lundgren, Unckel, P. Westerberg

Föredragande: statsrådet B. Westerberg

Regeringen beslutar proposition 1993/94:107 Sekretess m.m. hos Barnombudsmannen.